

A Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság székházának története II.

Leányiskola (1861-1906)

A leányiskola az épület emeletén működött

Az 1800-as években az egyházak biztosították az elemi szintű iskolai oktatást. Négy osztályos főelemi iskolát a katolikus egyház üzemeltetett Magyar-Gyulán. Az egyházi iskolák működési költsége az egyház, a földesúr és a város között oszlott meg. A lányok számára a négy elemi szintű oktatást többnyire csak a magániskolák biztosították.

Özvegy Budjács Andorné 1861-ben nyitott leányiskolát az akkor még a Thezaro-vits örökösök tulajdonában lévő épület emeletén. A tanulók magyar és német nyelvtan, számtan, történelem és földrajz tárgyakat tanultak, a zene, a rajz és a kézimunka kiemelt szerepet játszott a nevelésükben. Az iskola vezetését 1884-ben Scherer Benedek vette át, aki 1886-ban V. és VI. elemi osztállyal bővítette azt. Az intézmény Budjácsné halála után Scherer iskola néven folytatta működését. 1904-ben dr. Nuszbek Sándorné Uzon Mária vette meg az iskolát, aki 2 év múlva azt megszüntette. Ebben az iskolában tanítottak: Özv.Budjács Andorné és Wieland Emma 1888-ig, Ipolya Stümmer Augusztia (1888-90), Kocsis Anna (1890-94), Bay Gizella (1894-1900), Bay Blanka (1900-1902), Uzon Mária (1902-1906).

Gyulán az első állami elemi és az első állami polgári leányiskola 1906-ban kezdte meg működését.

Híradások az iskola életéről a korabeli újságokban

— Egy szép tett, mely nem szorul dicséretre. Budjácsné asszony, egy helybeli leánynevelde tulajdonosnője, a gyulai jótékony nőegyletnek azt az ajánlatot tette, hogy kész egy szegény sorsu leánygyermeket intézetében díjtalan kiképzetésben részesíteni.

Iskolai értesítés Scherer Benedek VI osztályu leányiskolájában az 1894/95-iki tanévre szóló beiratások szept. 1. 2. és 3 án délelőtt 11—12-ig tartatnak az intézet helyiségében, békésmegyei takarékpénztári épületben. Az előadás szeptember 5-én kezdődik,

Scherer Benedek hat osztályu leányiskolájának vizsgái folyó hó 22-én voltak és pedig a délelőtti órákban az alsó négy, délután pedig a felsőbb két osztályu leánynövendékekkel. A vizsgán voltak Jantsovits Emil, az iskolaszék elnöke és Rezey Szilviusz kir. tanfelügyelő, a vizsgázó lányok szülei s rokonai igen szép számban. Ami a tanév s a vizaga eredményét illeti, arról csak feltétlen elismerés hangján kell megemlékeznünk; dícséretre válik ugy Scherer Benedek, mint Bay Gizella tanerők tehetségének és szorgalmának. Hanem a mi magát a tantervet, helyesebben írva, a mi a tananyagot illeti, amelyhez a tanerőknek kritika nélkül kell alkalmazkodniok, arról minden józan ítélő képességű embernek régóta véleménye, hogy az mostani alakjában és terjedelmében egyáltalán nem felel meg a helyes irányu nőnevelés követelményeinek. A leányokkal egész halmaz olyan dolgot tanultatnak, a mikre soha nincs szükségük, a mit az iskolából kikerülve különben pár hó alatt teljesen el is felejteneik, ellenben sok olyan hasznos dolog megtanulása nincs előírva s nem is jut rá idő, a mire a nőknek igazán szüksége volna. — De ismételjük, ez olyan hiba, amiért nagy igaztatlanság volna a tanítókat hibáztatni, annál is inkább, mert ha valaki, bizonyára első sorban ők azok, a kik a tanterv és tananyag reformjának szükségéről meg vannak győződve.

A Budjácsné-féle nőneveldeben az évi zárvizsgálat folyó hó 27-én tartatott meg. Délelőtt a nagyobb, délután pedig a kisebb növendékek előhaladása lett bemutatva. A vizsgán jelen volt egy tanügybarát szerint „valódi öröm tölthette el a vizsgálaton megjelent mamákat és más vendégeket a szép siker, amelyet gyermekeik felmutattak; legjobban meglepett azon körülmény, hogy a leánykák minden hozzájuk intézett mellékes kérdésre is határozottan, bátran és értelmesen feleltek. Az egész vizsgálat általában arról győzött meg bennünket, hogy a tulajdonosnő a reája bízott leánykákból, bár nem tudós, de értelmes; művelt nőket fog képezni, kik a társadalomban reájuk váró szép hivatást méltón betölteni képesek lesznek.“ Havem azért „polgári leányiskola, jöjjön el a te országod!”

Millenniumi ünnep a Scherer intézetben. Díszes közönség jelenlétében ünnepelte meg a Scherer-féle leányiskola aprósága ezeréves fennállásunkat. Csütörtök délután 3 órakor kezdődött az ünnepély, mikor is Jantsovits Emil iskolaszéki elnök, megemlékezvén hazánk ezeréves multjáról megnyitotta az ünnepélyt. Az ezt követő „Hymnus” dal után a bájos kis növendékek szavaiatái következtek, kik közül bizos fellépésükkel s jó hangszólásukkal különösen Schmidt Erzsike, Deutsch Aranka Phálip Erzsike és Reisner Juliska növendékek tűntek ki. A kedves ünnepélyt, melynek sikere Scherer Benedek és az intézet nevelőnője Bay Gizellának érdeme, alkalmi dal zárta be, mely után egy a publikum, mint az apróságok, egy kedvesen elöltött délután benyomásával távoztak.

Kirándulás. Dr. Nuszbek Sándorné magánleányiskolája egyesülve a Kovács Tivadar tánciskolájának növendékeivel, szerdán, június 7-ik napján pompásan sikerült kirándulást rendezett a gyulai város-erdőbe. Volt táncz, játék, jó muzsika, onni és inni való alkalmatosság bőven, és volt jókedv a azonfelül a mi ritkán sikerül, igazi kellemes, tavaszi idő. De nemcsak a növendékek, hanem a szülők és a mulatni vágyó gyulai intelligencia egy rész is kirándult, ugy hogy körülbelül százan lehettek együtt. Jelen voltak asszonyok: özv. Czingulezky Józsefné, Deimel Lajosné, Destek Károlyné, Diósy Józsefné, Dobay Ferenczné, Endrész A.-né, Fábrián Lajosné, özv. dr. Frankó Lászlóné, Haviár Lajosné, d. Kovács Károlyné, dr. Kun Pálné, Lorber L.-né, Lusztig Adolfné, dr. Márki Jánosné, Multas Adolfné, dr. Nagy Kálmánné, dr. Nuszbek Sándorné, és Schriffort Mátyásné. Leányok: Fischer Katica, Goldman Erzsike, Nuszbek Juliska, Pogáchnig Johanna, Schmidt Lujza, Schwartz Janka, Schröbzkirchner Karolin, Szénásy Mariika és Ufferbach Irén. A zenét a Göndöcs-népkerti tamburások szolgáltatták, pompás összejátékukkal szórakoztatva a közönséget és lelkesítve a táncz híveit. A társaság a legjobb hangulatban érkezett visza a 7 órai vonattal Gyulára.

Rokonok nem létében az értelmiség adott ki a halálesetről gyászjelentést, mely is következőleg hangzik: Gyulavárosa értelmisége fájdalomtelt érzéssel és igaz benső részvétellel jelenti a városban évtizedeken át odaadó buzgalommal, lankadhatlan szorgalommal, igaz hivatottsággal és fényes eredménnyel működött magánnevelőnő Budjács Andorné szül. Mihálik Anna urnőnek élte 73-ik évében f. hó 21-én éjjel 12 órakor hosszas szenvedés után hirtelen bekövetkezett gyászos elhunytát. A bollogutnak földi maradványai folyó hó 23-án d. u. 4 órakor fognak a békésmegyei takarékpénztár épületében levő lakásáról a reform. egyház szertartásai szerint a róm. kath. nagymagyar városi sirkertben örök nyugalomra tétetni. Nagyszámu tanítványainak örök hálája s a szülők kegyelele kíséri a boldogult nőt örök nyugalomra.

Városkép az 1900-as évek elején